

Opinjoni tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew dwar “L-Implimentazzjoni tal-Ftehimiet ta’ Kummerċ Hieles 1 ta’ Jannar 2018-31 ta’ Diċembru 2018”

(COM(2019) 455 final)

(2020/C 364/23)

Relatur: **Tanja BUZEK**Korelatur: **Alberto MAZZOLA**

Konsultazzjoni	Kummissjoni, 19.12.2019
Bażi legali	Artikolu 32(1) tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea
Sezzjoni kompetenti	Relazzjonijiet Esterni
Adottata fis-sezzjoni	16.6.2020
Adottata fil-plenarja	16.7.2020
Sessjoni plenarja Nru	553
Riżultat tal-votazzjoni (favur/kontra/astensjonijiet)	203/0/7

1. Konklużjonijiet u rakkomandazzjonijiet

1.1. Il-COVID-19 kellha impatt profond u bla precedent fuq id-dinja globalizzata tagħna u n-nies tagħha, u fuq il-kummerċ u l-investment. L-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ (WTO) tistma li fl-2020 il-kummerċ dinji se jonqos bi 13 % sa 32 % ⁽¹⁾. Bħala xprun importanti tat-tkabbir, il-holqien tal-impjiegi u l-iżvilupp sostenibbli, il-kummerċ se jkollu rwol importanti biex jippromovi rkupru ekonomiku sostenibbli mill-kriżi u jippermetti lill-kumpaniji jibnu mill-ġdid u jorganizzaw mill-ġdid il-ktajjen tal-valur tagħhom, li sofrew tfixkil. L-Ewropa tehtieg b'mod urġenti Pjan ta' Rkupru tal-UE b'saħħtu, soċjali, sostenibbli u inkluziv li se jappoġġja lill-kumpaniji u lin-nies biex tingheleb din il-kriżi u biex jiġu ssalvagwardjati l-impjiegi decenti, inkluz permezz tal-ingranaġġ tal-kummerċ internazzjonali. Dan il-Pjan għandu jiġi ffinanzjat billi jintużaw il-Eurobonds jew dejn fit-tul Ewropew komuni ieħor.

1.2. Din il-kriżi tenfasizza kemm huma importanti l-kooperazzjoni globali u l-proċess tar-riforma tad-WTO biex tiġi żgurata organizzazzjoni b'saħħitha u effettiva li tista' taġixxi kontra l-protezzjonizmu u l-unilateralizmu. Wasal iż-żmien li d-WTO taqdi r-rwol tagħha biex tippromovi b'mod attiv standards ewlenin tax-xogħol u l-Ftehim ta' Pariġi ⁽²⁾.

1.3. Ir-rieżami mħabbar kmieni tal-Istrateġija tal-UE għall-Kummerċ jehtieg li jislet tagħlimiet importanti minn din il-kriżi. L-UE mhijiex awtosuffiċjenti u tiddependi fuq l-aċċess għas-swieq internazzjonali. Il-ktajjen tal-provvista globali jehtieg li jsiru aktar reżiljenti, diversifikati u responsabbli. Strumenti aktar b'saħħithom jehtieg li jagħtu riżultati f'termini ta' agenda dwar il-kummerċ u l-investment sostenibbli fid-dimensjonijiet kollha tagħha. Jehtieg li din tkun konsistenti mal-Patt Ekoloġiku u turi ambizzjoni indaqs dwar l-implimentazzjoni u l-infurzar effettivi tad-dispożizzjonijiet dwar ix-xogħol. Ir-rakkomandazzjonijiet tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew (KESE) li saru f'sensiela ta' Opinjonijiet ewlenin reċenti u kontinwi dwar il-kummerċ tal-UE għandhom inkunu ta' informazzjoni għal dan ir-rieżami ⁽³⁾. L-Istrateġija l-ġdida tal-UE għall-Kummerċ għandha tmur lil hinn mill-mudelli kummerċjali antiki, filwaqt li tibni mudell ġdid li jkun ekonomikament reżiljenti, aktar ekoloġiku, soċjalment sostenibbli u responsabbli.

⁽¹⁾ Tbassir tal-Kummerċ tad-WTO, April 2020.

⁽²⁾ ĠU C 159, 10.5.2019, p. 15.

⁽³⁾ Opinjonijiet reċenti msemmija fil-ĠU C 47, 11.2.2020. REX/529 “A post COVID-19 emergency: designing a New Multilateral Matrix” (Emerġenza ta' wara l-COVID-19: it-tfassil ta' Matriċi Multilaterali Ġdid) (ara l-paġna xx ta' dan il-Ġurnal Uffiċjali), il-hidma kontinwa fuq NAT/791 “Il-kompatibbiltà tal-politika kummerċjali tal-UE mal-Patt Ekoloġiku Ewropew” u REX/532 “Ktajjen ta' provvista sostenibbli u xogħol decenti fil-kummerċ internazzjonali”.

1.4. Is-soċjetà ċivili għandha rwol importanti biex tqajjem sensibilizzazzjoni dwar l-implimentazzjoni tal-politika kummerċjali tal-UE. Din tista' tgħin tikkomunika l-benefiċċji tagħha u hija kruċjali biex jiġu identifikati t-tħassib u n-nuqqasijiet. Għalhekk, il-KESE jiddispjaċih b'mod partikolari dwar il-fatt li l-hidma u l-vuċi tal-Gruppi Konsultattivi Domestiċi (DAGs) fil-parti l-kbira tagħhom għadhom ma ġewx inklużi fir-rapport ta' implimentazzjoni. Il-kontribut tal-programmi ta' hidma tad-DAG u d-Dikjarazzjonijiet Kongunti mad-DAGs fil-pajjiżi msieħba għandhom jiġu riflessi aktar fir-rapporti futuri.

1.5. Fi ftehimiet futuri, il-kamp ta' applikazzjoni tal-monitoraġġ tad-DAGs se jkopri l-ftehim kollu, filwaqt li dawn għandhom jagħtu attenzjoni speċjali lill-impatt fuq il-kummerċ u l-iżvilupp sostenibbli (TSD). L-impatt tar-rakkomandazzjonijiet tad-DAG, b'mod partikolari iżda mhux esklużivament fuq l-investigazzjoni tal-ksur tat-TSD, jehtieg li jissahħah b'mod konsiderevoli. Il-grupp ta' esperti mal-Istati Membri dwar it-TSD, l-Uffiċjal Kap tal-Infurzar għall-Kummerċ (CTEO) il-gdid u l-istituzzjonijiet rilevanti tal-UE għandhom jistabbilixxu skambju ta' segwitu strutturat mad-DAGs u l-laqgħat kongunti ta' bejn id-DAGs għandhom jiġu kkomunikati fin-negozjati ta' ftehim.

1.6. Il-Ftehimiet ta' Kummerċ Hieles johlqu qafas għall-kumpaniji biex jiżviluppaw relazzjonijiet fit-tul ma' klijenti u fornituri ġodda, jisfruttaw l-opportunitajiet f'pajjiżi ġodda u jibnu kapaċità lokali biex jissodisfaw ir-rekwiżiti tagħhom. Agenda kummerċjali bilaterali u multilaterali ambizzjuża li tirrifletti t-tagħlimiet imsemmija hawn fuq, u l-implimentazzjoni sħiħa tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles tal-UE eżistenti, jehtieg li jistabbilixxu l-pedament.

1.7. Ir-rapport annwali dwar l-implimentazzjoni tal-ftehim ta' kummerċ hieles jipprovdi harsa generali komprensiva u viżibbli tan-network kummerċjali tal-UE. Dan ikejjel il-progress u l-prestazzjoni tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles individwali, u jidentifika n-nuqqasijiet fl-implimentazzjoni. Madankollu, dan jehtieg li jtejjeb il-potenzjal informattiv tiegħu u johlqo rabtiet aħjar ma' rapporti preċedenti u ċ-ċiklu tal-ħajja kollu tal-politika tal-evalwazzjoni kummerċjali. Il-valutazzjonijiet tal-impatt għas-sostenibbiltà (VIS) għandhom jintużaw b'mod partikolari bhala sorsi ta' informazzjoni. Meta tabbozza r-rapporti futuri, il-Kummissjoni Ewropea (KE) għandha tikkonsulta mas-soċjetà ċivili bhala kwistjoni ta' prijorità.

1.8. Is-sigurtà u t-tqassim tad-data jidhru li jipprezentaw l-akbar sfida. Ir-rapport għandu juża d-data nazzjonali b'mod aktar konsistenti, filwaqt li juri r-realtajiet differenti għal kull Stat Membru jew reġjun tal-UE, u, fejn ikun meħtieġ, jinvesti fi ġbir attiv ta' data. L-istabbiliment ta' kriterji jagħmel it-tqabbil aktar tangibbli. Sorsi oħra, bhall-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol (ILO) dwar il-ksur relatat max-xogħol, għandhom jikkompletaw l-istampa.

1.9. Ir-rapporti futuri għandhom jirriflettu b'mod aktar sistematiku dwar il-kummerċ fis-servizzi u l-evoluzzjoni tiegħu. Hemm bżonn ta' data aktar dettaljata, għal kull settur u mod ta' provvista, biex jiġi evalwat il-punt sa fejn in-negozji tad-daqsijiet kollha jiehdu vantaġġ mill-opportunitajiet tal-ftehim ta' kummerċ hieles tal-UE. Biex jiġu appoġġjati l-esportaturi tas-servizzi, il-Bażi tad-Data rieżaminata dwar l-Aċċess għas-Suq għandha tkopri s-servizzi b'mod konsistenti u għandha tiġi s-supplimentata bi gwida tal-UE għall-esportaturi u l-investituri tas-servizzi Ewropej.

1.10. Biex jikseb valur miżjud għall-partijiet interessati kollha, ir-rapport annwali għandu jagħti attenzjoni akbar lil oqsma u gruppi speċifiċi. Jehtieg li l-konsumaturi jaraw kif iż-żidiet fil-flussi kummerċjali jistgħu jimmaterjalizzaw f'benefiċċji konkreti. Jehtieg li d-data turi simetrija aħjar bejn għanijiet ta' negozjar ambizzjużi għall-konsumaturi u l-implimentazzjoni aktar tard tagħhom.

1.11. Ir-rata ta' utilizzazzjoni ta' preferenza (PUR) hija indikatur importanti għall-implimentazzjoni tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles. Ir-rapport juri li l-PUR hija b'mod ġenerali aktar baxxa għall-esportazzjonijiet tal-UE lejn il-pajjiżi msieħba milli għall-impportazzjonijiet fl-UE. Jehtieg li l-KE u l-Istati Membri jiehdu azzjoni kongunta biex itejbu l-utilizzazzjoni ta' preferenzi kummerċjali u jżidu s-sensibilizzazzjoni dwar il-benefiċċji kummerċjali, b'mod partikolari fost il-kumpaniji żgħar u ta' daqs medju (SMEs). F'kooperazzjoni mal-komunità tan-negozju tal-UE, dawn għandhom jippromovu l-ftehimiet ta' kummerċ hieles fil-lingwa nazzjonali tagħhom u jiżviluppaw pjani ta' azzjoni nazzjonali għall-implimentazzjoni għal kull ftehim ta' kummerċ hieles. L-attivitajiet ta' sensibilizzazzjoni jehtieg li jqisu wkoll l-impportaturi fil-pajjiżi msieħba.

1.12. It-trasparenza hija kruċjali biex jittejjeb l-aċċess għas-suq tal-akkwist pubbliku għall-kumpaniji Ewropej fil-pajjiżi msieħba fil-ftehimiet ta' kummerċ hieles. Il-pubblikazzjoni tal-offerti tal-pajjiżi terzi f'taqsimha ddedikata tal-bażi tad-data tal-Offerti Elettronici ta' Kuljum tal-UE ttejjeb bil-bosta l-kapaċità tal-kumpaniji Ewropej ta' kull daqs biex jibbenefikaw mill-kapitolu tal-akkwist. Barra minn hekk, l-UE għandha tippromovi l-aħjar prattiki dwar kif għandhom jiġu inklużi kriterji ambjentali u soċjali fl-akkwist pubbliku.

1.13. Il-ftehimiet ta' kummerċ hieles joffru potenzjal konsiderevoli għall-esportazzjonijiet tal-UE fil-prodotti agrikoli filwaqt li l-Indikazzjonijiet Ġeografici (GI) iżidu l-kompetittività tal-produtturi agroalimentari tal-UE kemm fl-UE kif ukoll 'il hinn minnha. Madankollu, l-implimentazzjoni tad-dispożizzjonijiet agroalimentari tidher li ma tilhaqx l-għanijiet ambizzjużi tagħha. It-traċċabbiltà tal-prodotti u l-kapaċità li jinfurzar il-prinċipju ta' prekawżjoni huma essenzjali biex jiġi żgurat li jkun hemm ikel ta' kwalità tajba u provvista sigura kemm f'termini ta' kwantità, kif ukoll ta' kwalità. Il-monitoraġġ effiċjenti tal-Istandards Sanitarji u Fitosanitarji (SPS) jitlob li jsiru spezzjonijiet b'rizorsi xierqa.

1.14. Bosta snin wara li ġew konklużi l-ftehimiet ta' kummerċ hieles, għadna naraw nuqqas ta' progress fil-konformità mal-impenji tat-TSD f'xi pajjiżi msiehba. Filwaqt li jappoġġja bis-shih il-fatt li finalment il-KE qed tiehu azzjoni legali fit-tilwima dwar id-drittijiet tal-haddiema tal-Korea, il-KESE, minkejja dan, jesprimi thassib dwar l-impatt attwali tar-rapport tal-bord, minhabba li l-kapitoli tat-TSD bħalissa m'għandhomx għodod ta' infurzar vinkolanti. F'dan ir-rigward, il-KESE jappella għal progress sinifikanti fir-rieżami tal-Ftehim Ekonomiku u Kummerċjali Komprensiv (CETA) tal-eżegwibbiltà effettiva tad-dispożizzjonijiet dwar il-haddiema u l-ambjent⁽⁴⁾. Il-proċess ta' rieżami għandu jinvolvi u jikkonsulta mill-qrib id-DAGs taż-żewġ partijiet.

1.15. Il-KESE jilqa' bil-qawwa l-inizjattivi reċenti mill-KE u l-Istati Membri biex jiżdiedu l-isforzi dwar il-kummerċ u s-sostenibbiltà. Fin-negozjati mar-Renju Unit, l-UE qed tibda perkors ġdid, filwaqt li qed tiżgura kundizzjonijiet ekwivalenti ta' kompetizzjoni sostenibbli u tapplika l-kapitolu tat-tilwim ġenerali b'aċċess għar-rimedji, li jirrifletti r-relazzjoni unika tal-partijiet. Il-Komunikazzjoni dwar il-Patt Ekoloġiku titlob li l-Ftehim ta' Pariġi jsir element essenzjali għall-ftehimiet kummerċjali komprensivi kollha futuri – pass pożittiv li għandu jiġi estż biex jiġu koperti l-Konvenzjonijiet fundamentali u aġġornati tal-ILO li ġew irratifikati mill-Istati Membri kollha tal-UE. Bħala l-korp rikonoxxut fil-livell internazzjonali, l-ILO għandha tkun involuta fil-monitoraġġ tal-implimentazzjoni tal-Konvenzjonijiet tal-ILO fil-ftehimiet ta' kummerċ hieles. Il-KESE jistenna bil-herqa li jsir dibattitu ġdid fost l-Istati Membri dwar kif għandhom jissahhu l-kapitoli tat-TSD biex jissodisfaw bis-shih l-impenji legalment vinkolanti tagħhom⁽⁵⁾. Dan id-dibattitu jehtieg li jagħti l-istess prijorità lill-istandards ambjentali u tax-xoġhol fuq l-aġenda ta' implimentazzjoni u infurzar.

2. Sfond

2.1. Fil-komunikazzjoni tagħha Kummerċ għal Kulhadd tal-2015, il-KE impenjat ruhha li tirrapporta kull sena dwar l-implimentazzjoni tal-aktar ftehimiet kummerċjali sinifikanti tal-UE. Dan huwa t-tielet rapport dwar din il-kwistjoni, u l-ewwel darba li l-KESE għamel rakkomandazzjonijiet.

2.2. Il-ftehimiet ta' kummerċ hieles jirrapprezentaw sehem dejjem akbar tal-kummerċ tal-UE. Fl-2018, 31 % tal-kummerċ tal-UE fil-prodotti mal-bqija tad-dinja kien kopert minn ftehimiet kummerċjali preferenzjali u din iċ-ċifra hija mistennija li tiżdied għal aktar minn 40 % meta jitqiesu l-ftehimiet kummerċjali li ġew konklużi minn dakinhar 'il hawn.

2.3. Bħalissa, l-UE għandha l-aktar network kummerċjali fid-dinja, b'44 ftehim kummerċjali preferenzjali li jkopri 76 pajjiż. Ir-rapport annwali ta' implimentazzjoni jkopri tipi differenti ta' ftehimiet kummerċjali tal-UE:

— ftehimiet tal-“ewwel generazzjoni”, li ġew innegozjati qabel l-2006 u li jiffukaw fuq l-eliminazzjoni tat-tariffi;

— ftehimiet tal-“generazzjoni l-ġdida” li jestendu għal oqsma ġodda, inklużi s-servizzi, l-investimenti, l-akkwist pubbliku, il-kompetizzjoni, is-sussidji, il-kwistjonijiet regolatorji u l-iżvilupp sostenibbli;

— Iż-Żoni ta' Kummerċ Hieles Approfonditi u Komprensivi (DCFTA) li jjoħolqu rabtiet ekonomiċi aktar b'sahhithom bejn l-UE u l-pajjiżi tal-vicinat tagħha;

— Il-Ftehimiet ta' Shubija Ekonomika (FSE) li jiffukaw fuq il-htigijiet ta' żvilupp tar-reġjuni Afrikani, tal-Karibew u tal-Paċifiku.

⁽⁴⁾ Strument Interpretattiv Kongunt dwar is-CETA, Ottubru 2016.

⁽⁵⁾ Dokument informali min-Netherlands u Franza dwar il-kummerċ, l-effetti ekonomiċi soċjali u l-iżvilupp sostenibbli, Mejju 2020.

2.4. Mill-2015 'il hawn, l-UE wettqet evalwazzjonijiet ex post fuq il-ftehimiet kummerċjali tagħha mal-Messiku, iċ-Ċili u l-Korea t'Isfel. L-evalwazzjonijiet ex post fuq CARIFORUM u sitt pajjiżi tal-Mediterran, kif ukoll il-ftehim UE-Moldova u UE-Georgia, il-ftehim UE-Kolombja, Ekwador u Perù u l-ftehim UE-Amerika Ċentrali ghadhom għaddejjin.

2.5. Dan ir-rapport tal-2019 jipprovi aġġornament dwar l-implimentazzjoni ta' 35 ftehim kummerċjali ewlieni ma' 62 insieheb, inkluż l-ewwel rapport ta' sena shiha dwar is-CETA. Barra minn hekk, ir-rapport jiddeskrivi l-hidma mwettqa qabel id-dhul fis-seħh tal-Ftehim ta' Shubija Ekonomika bejn l-UE u l-Gappun u jinkludi kapitoli ddedikati dwar l-SMEs, is-servizzi u l-kummerċ agroalimentari.

2.6. Ir-rapport ifittex li jinvestiga l-impatt tad-dispożizzjonijiet inklużi fil-kapitoli ddedikati għat-TSD, li jagħmlu parti mill-ftehimiet kummerċjali kollha tal-ġenerazzjoni ġdida tal-UE, u jirrapporta dwar azzjonijiet ta' infurzar legali meħuda skont il-ftehimiet kummerċjali tal-UE. Id-dokument ta' hidma tal-persunal komprensiv tiegħu jipprovi informazzjoni ddetaljata għal kull ftehim individwali.

3. Il-pandemija tal-COVID-19 u l-kummerċ globali u tal-UE

3.1. Il-COVID-19 se jkollha impatt profond u bla precedent fuq id-dinja kummerċjali globalizzata tagħna. Sa issa, il-KE tistma li se jkun hemm rekord ta' tnaqqis ta' 9,7 % fil-kummerċ globali, tnaqqis possibbli ta' 9,2 % fl-esportazzjonijiet tal-prodotti u s-servizzi 'l hinn mill-EU27, u tnaqqis ta' 8,8 % fl-importazzjonijiet 'il hinn mill-EU27 għall-2020 ⁽⁶⁾. Ahna rajna tfixkil fuq skala kbira fil-ktajjen tal-provvista, restrizzjonijiet ad hoc fuq l-esportazzjonijiet fi prodotti rilevanti għall-kriżi bħal provvisti mediċi, kontrolli doganali u fil-fruntieri aktar stretti, u restrizzjonijiet fuq il-moviment liberu tal-haddiema u l-fornituri tas-servizzi. Din il-kriżi harget fid-dieher fragilità u riskji inkwetanti relatati ma' ktajjen tal-provvista fframmentati hafna u mhux iddiversifikati. Din tenfasizza wkoll l-importanza li l-ekonomiji jkunu msejsa fuq servizzi pubbliċi li jiffunzjonaw tajjeb u b'saħħithom mil-lat finanzjarju, b'mod partikolari s-servizzi tas-saħha pubblika, biex il-kummerċ jibqa' "b'saħħtu" u għaddej.

3.2. Din il-kriżi tenfasizza l-importanza ta' kooperazzjoni globali u turi li s-soluzzjonijiet nazzjonali u unilaterali mhumiex it-tweġiba, la fil-livell Ewropew u lanqas fil-livell globali. Għalhekk, il-proċess tar-riforma tad-WTO għandu jibqa' għaddej sabiex tiġi żgurata organizzazzjoni b'saħħitha u effettiva li tkun tista' taġixxi kontra l-protezzjoniżmu u l-unilateralizmu. Wasal iż-żmien li d-WTO taqdi r-rwol tagħha biex tippromovi b'mod attiv l-istandards tax-xogħol ewlenin u l-Ftehim ta' Pariġi ⁽⁷⁾.

3.3. Il-KESE jirrikonoxxi li, bl-adozzjoni ta' qafas ta' politika xieraq, il-kummerċ jista' jkun jista' jkun xprun effettiv tat-tkabbir, il-holqien tal-impjiegi u l-iżvilupp sostenibbli. Fl-2017, wiehed minn kull seba' impjiegi tal-UE kien jiddependi fuq l-esportazzjonijiet, b'36 miljun impjieg u 15,3 % tal-impjiegi tal-UE. Barra minn hekk, l-importanza tas-Suq Uniku għall-kummerċ tal-UE u l-"effetti kollaterali" pożittivi tiegħu, jintwerew mill-fatt li 20 % tal-impjiegi appoġġjati mill-esportazzjoni kienu jinsabu fi Stat Membru differenti ⁽⁸⁾.

3.4. Il-kummerċ se jkollu rwol essenzjali biex jippromovi rkupru ekonomiku sostenibbli u jippermetti lill-kumpaniji jibnu mill-ġdid u jorganizzaw mill-ġdid il-ktajjen tal-valur tagħhom, li sofrew tfixkil. Pjan ta' Rkupru tal-UE għandu jkun b'saħħtu, soċjali, sostenibbli u inklużiv, filwaqt li għandu joffri lill-kumpaniji l-opportunitajiet biex isahhu l-pożizzjoni tagħhom fil-kummerċ internazzjonali u biex jissalvagwardjaw l-impjiegi decenti. Dan il-Pjan għandu jiġi ffinanzjat billi jintużaw il-Eurobonds jew dejn fit-tul Ewropew komuni iehor.

3.5. Ir-rapporti tal-2020 u l-2021 li jmiss għandhom iwettqu valutazzjoni tal-politika komprensiva dwar l-ambjent kummerċjali ta' wara l-COVID, u kif għandu jiġi żgurat li dan iġib benefiċċji għal kulhadd. Il-KE għandha tikkonsulta mas-soċjetà ċivili bħala kwistjoni ta' prijorità għal rapporti ta' implimentazzjoni futuri tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles, u l-KESE jinsab lest li jikkontribwixxi bl-esperjenza Prattika tiegħu. L-Istrategija l-ġdida għall-Kummerċ immirata lejn l-irkupru mill-COVID u t-tishih tal-kummerċ dinji għandha tqis il-fatturi li ġejjin — fatturi li originaw mill-kriżi, iżda anke mill-impenn tal-UE għal ekonomija newtrali f'termini ta' emissjonijiet tal-karbonju. Il-politika industrijali Ewropea għandha ssahha is-sovranità industrijali f'setturi ewlenin bħall-farmaċewtiċi u l-apparat għal uzu mediku. Dan għandu jsir fil-livell tal-UE.

⁽⁶⁾ "The impact of the Covid-19 pandemic on global and EU trade" (L-impatt tal-pandemija tal-COVID-19 fuq il-kummerċ globali u tal-UE – mhux disponibbli bil-Malti), It-tim tal-Ekonomista Prinċipali, DG TRADE, April 2020.

⁽⁷⁾ ĠU C 159, 10.5.2019, p. 15.

⁽⁸⁾ ĠU C 47, 11.2.2020, p. 38.

3.6. Ir-rakkomandazzjonijiet tal-KESE li saru f'sensiela ta' Opinjonijiet ewlenin reċenti u li għadhom għaddejjin dwar il-kummerċ tal-UE⁽⁹⁾ għandhom ikunu ta' informazzjoni għar-rieżami bikri tal-istrateġija kummerċjali. In-negozjati bilaterali u tad-WTO li għadhom għaddejjin għandhom iqisu b'mod urġenti l-impatti tal-COVID biex jiġu indirizzati l-isfidi relatati, b'mod partikolari r-restrizzjonijiet fuq l-esportazzjoni u s-sostenibbiltà tal-ktajjen tal-provvista, u jirrieżaminaw il-mandati kummerċjali b'mod generali.

3.7. Filwaqt li n-network kbir tal-UE ta' regoli kummerċjali preferenzjali jipprovdi prevedibbiltà u ċertezza importanti għan-negozji tal-UE, din il-kriżi turi l-htieġa urġenti ta' strumenti aktar b'saħħithom li jkunu jinkludu s-sostenibbiltà tal-kummerċ fid-dimensjonijiet kollha tiegħu, jiġifieri dawk ekonomiċi, soċjali u ambjentali. F'dan il-kuntest, il-KESE jixtieq jirreferi għall-hidma li għadha għaddejjja fir-rigward ta' Opinjoni ddedikata dwar ktajjen tal-provvista sostenibbli⁽¹⁰⁾, li għandha tiġi adottata f'Settembru 2020.

3.8. Se jkun meħtieġ li l-ktajjen tal-provvista globali jsiru aktar reżiljenti u responsabbli. Relazzjonijiet kummerċjali ddiversifikati jikkostitwixxu element importanti ta' sostenibbiltà ekonomika peress li jipprovdu assigurazzjoni kontra t-tfixkil f'pajjiżi u reġjuni speċifiċi. Il-politika kummerċjali tal-UE għandha rwol essenzjali x'taqdi f'dan ir-rigward. Il-ftehimiet ta' kummerċ hieles johlqu qafas għall-kumpaniji biex jiżviluppaw relazzjonijiet fit-tul ma' fornituri ġodda, jibdw joperaw f'pajjiżi ġodda u jibnu kapacità lokali biex jissodisfaw ir-rekwiżiti tagħhom.

3.9. L-irkupru tal-flussi kummerċjali għandu jibnu fuq impenji b'saħħithom fir-rigward ta' standards soċjali u tax-xogħol u l-infurzar effettiv tagħhom. It-tfixkil tal-proċessi tal-provvista u l-produzzjoni wera l-importanza li jkunu stabbiliti miżuri tas-saħħa u s-sikurezza okkupazzjonali u li dawn ikunu infurzati b'mod effettiv, u li l-haddiema jinżammu sikuri u b'saħħithom biex jiprovdu lid-dinja bil-prodotti u s-servizzi. Ir-ratifika, l-implimentazzjoni u l-infurzar tal-konvenzjonijiet ewlenin tal-ILO dwar il-libertà ta' assoċjazzjoni u n-negozjar kollettiv jikkostitwixxu gateway essenzjali biex jiġu żgurati kundizzjonijiet tax-xogħol sikuri u decenti, flimkien mal-Konvenzjonijiet fundamentali u aġġornati kollha tal-ILO.

3.10. Minhabba l-miżuri ta' rkupru finanzjarju enormi li għandhom jittieħdu fl-UE u fuq livell globali, il-Patt Ekoloġiku m'għandux jitwarrab, iżda għandu jsir prijorità rapida fir-relazzjonijiet kummerċjali eżistenti u futuri tal-UE, biex jagħti riżultati f'termini ta' tranżizzjoni soċjalment u ambjentalment ġusta. Il-miżuri tal-Patt Ekoloġiku jeħtieġ li jiġu indirizzati fl-elementi kollha tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles, inkluża l-promozzjoni tal-aħjar prattiki fir-rigward ta' kif għandhom jiġu inklużi l-kriterji ambjentali u soċjali fl-akkwist pubbliku.

4. Kummenti ġenerali dwar ir-rapport annwali

4.1. Il-KESE jilqa' b'mod wiesa' r-rapport annwali dwar l-implimentazzjoni tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles, li l-KE nediet għall-ewwel darba fl-2017, peress li jipprovdi harsa ġenerali komprensiva u viżibbli tan-network kummerċjali tal-UE. Dan jippermetti li jiġu mkejla l-progress u l-prestazzjoni tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles individwali. Bhala tali, dan għandu jidentifika n-nuqqasijiet fl-implimentazzjoni, inklużi dawk, bhall-kapitoli tat-TSD, li ma jistgħux jitkejlu bi statistika ekonomika. Għalhekk, ir-rapporti futuri għandhom jibnu b'mod aktar ċar fuq il-konkluzjonijiet ta' rapporti preċedenti u jużaw miżuri ta' segwitu traċċabbli.

4.2. Iż-żmien huwa fattur rilevanti għall-implimentazzjoni u l-kejl tal-prestazzjoni tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles. F'dan ir-rigward, ir-rapporti annwali jagħtu biss stampa tax-xejriet sostnuti li jistgħu jimmaterializzaw maż-żmien jew li jkunu jeħtieġu investigazzjoni ulterjuri, u li haqqhom jiġu indirizzati f'politika ta' evalwazzjoni interkonnessa aħjar. Kull ftehim kummerċjali huwa soġġett għal evalwazzjoni sostanzjali f'diversi mumentu fiċ-ċiklu tal-hajja tiegħu. Għaldaqstant, il-KESE jissuggerixxi li r-rapporti futuri jiġu indirizzati b'mod aktar olistiku, billi jiġu riveduti s-sejbiet ta' valutazzjonijiet tal-impatt preċedenti li jkunu twettqu qabel jew matul in-negozjati. Il-VIS għandhom jintużaw b'mod partikolari bhala sors ta' informazzjoni u għandhom jinqraw b'mod trasversali flimkien max-xogħol ta' implimentazzjoni.

4.3. L-informazzjoni hija kruċjali biex tiġi rfinata l-politika kummerċjali u ta' investment tal-UE u jiġu mmassimizzati l-benefiċċji tagħha. L-iżgurar u t-tqassim tad-data jidhru li jipprezentaw l-akbar sfida. Għaldaqstant, l-UE għandha tuża d-data nazzjonali b'mod aktar konsistenti, filwaqt li turi r-realtajiet differenti għal kull Stat Membru jew reġjun tal-UE, u, fejn ikun meħtieġ, tinvesti fi ġbir attiv ta' data. L-istabbiliment tal-kriterji jista' jagħmel il-paragun tar-riżultati aktar tanġibbli. Fir-rigward tal-kummerċ u l-iżvilupp sostenibbli, u b'mod partikolari s-sitwazzjoni tal-istandards tax-xogħol fil-pajjiżi, sorsi oħra ta' data bhall-ILO jeħtieġ li jikkompletaw l-istampa.

⁽⁹⁾ Ara nota 3 f'qiegħ il-paġna.

⁽¹⁰⁾ L-opinjoni REX/532 Ktajjen ta' provvista sostenibbli u xogħol decenti fil-kummerċ internazzjonali (mistennija għal Settembru 2020).

4.4. Il-PUR hija indikatur tal-implimentazzjoni importanti. Madankollu, din tanalizza biss il-kummerċ fil-prodotti, u mhux il-benefiċċji kollha bhall-aċċess għas-suq fl-akkwist jiġu verament espressi permezz ta' preferenzi tariffarji. Il-PUR medja għall-importazzjonijiet mill-pajjiżi msiehba kummerċjali preferenzjali tal-UE fl-UE kienet ta' 87 % fl-2018; din kienet b'mod ġenerali aktar baxxa għall-esportazzjonijiet tal-UE lejn il-pajjiżi msiehba. Madankollu, kalkolu preċiż tal-PUR medja mhuwiex disponibbli peress li l-UE tiddependi fuq data li tingabar mill-pajjiż importatur u din l-istatistika mhijiex armonizzata. Biex tiġi pprovduta stampa aktar komprensiva, jehtieg li jiġu żviluppati indikaturi oħrajn biex jiġi evalwat il-punt sa fejn in-negozji tad-daqsijiet kollha jiehdu vantaġġ mill-opportunitajiet tal-ftehim ta' kummerċ hieles tal-UE.

4.5. Fl-2018, l-esportazzjonijiet tas-servizzi ammontaw għal 32 % tal-valur totali tal-esportazzjonijiet tal-UE, u kważi 59 % meta tqiesu bhala kummerċ fil-valur miżjud (TiVA)⁽¹¹⁾. Sfortunatament, is-sehem mir-rapport iddedikat għall-kummerċ fis-servizzi ma jirriflettix b'mod xieraq il-valur għoli tal-kummerċ fis-servizzi għall-UE (25,2 % tal-PDG tagħha) u mhuwiex spjegat fid-dettall. Ir-rapporti futuri għandhom jirriflettu b'mod aktar sistematiku dwar il-kummerċ fis-servizzi u l-evoluzzjoni tiegħu, mhux biss bhala aggregat, iżda anke fuq livell settorjali u skont il-mod tal-provvista. Perezempju, parti dejjem akbar tas-servizzi professjonali hija koperta minn ftehimiet kummerċjali. Il-professjonijiet liberali bhall-avukati, l-inġiniera jew il-periti jipprovdu servizzi speċjalizzati ħafna li ta' spiss ikunu marbuta ma' servizzi u akkwisti oħra relatati, iżda mhumiex riflessi fir-rapport.

4.6. Il-KESE jappella li r-rapporti futuri jiġbdu aktar attenzjoni għal oqsma u gruppi speċifiċi li fil-parti l-kbira tagħhom mhumiex inkluzi fir-rapport. Il-benefiċċji tal-ftehimiet kummerċjali tal-UE għall-SMEs u l-kummerċ agroalimentari diġà gew enfazzjati tajjeb. Fir-rigward tal-agrikoltura, l-analiżi tal-impatt kumulattiv tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles fuq setturi speċifiċi hija importanti u għandha tiġi riflessa qabel ma jibdew negozjati godda. B'mod partikolari għall-konsumaturi, zieda fil-flussi kummerċjali jehtieg li tiġi mmaterjalizzata f'benefiċċji konkreti. Għal din ir-raġuni, il-KESE appella għal "kapitolu speċifiku għall-konsumaturi dwar 'kummerċ u konsumaturi' fil-qafas tat-TSD, li jinkorpora standards internazzjonali rilevanti dwar il-konsumatur u jsahħaħ il-kooperazzjoni dwar l-infurzar tad-drittijiet tal-konsumatur"⁽¹²⁾.

4.7. Il-KESE jappoġġja bil-qawwa l-fatt li jiġi inkluz kapitolu ddedikat dwar l-implimentazzjoni tat-TSD fir-rapport. Il-fokus tiegħu għandu jhars lil hinn mill-attivitajiet imwettqa u jikkonkretizza l-eżiti tagħhom, il-fehmiet u l-opinjoni jiet espressi kif ukoll il-miżuri ta' segwitu. Il-KESE jiddispaċi b'mod partikolari li l-hidma u l-vuċi tad-DAGs fil-monitoraġġ tal-impatt tal-ftehimiet fuq l-impenji tat-TSD gew fil-parti l-kbira tagħhom injorati fir-rapport, minkejja l-kontribut istituzzjonali tagħhom skont il-ftehimiet kollha tal-ġenerazzjoni l-ġdida. Il-kontribut tal-programmi ta' hidma tad-DAG u d-Dikjarazzjonijiet Kongunti mad-DAGs fil-pajjiżi msiehba għandhom jiġu riflessi aktar fir-rapporti futuri.

5. Kummenti speċifiċi dwar l-implimentazzjoni tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles

5.1. Is-soċjetà ċivili taqdi rwol importanti biex tqajjem sensibilizzazzjoni dwar l-implimentazzjoni tal-politika kummerċjali tal-UE, tista' tgħin biex tikkomunika l-benefiċċji tagħha u hija kruċjali biex jiġu identifikati t-thassib u n-nuqqasijiet. Il-KESE jaqdi parti attiva f'dan kollu, permezz tal-Opinjoni jiet tiegħu u bhala membru tad-DAGs. L-estensjoni tal-kamp ta' applikazzjoni tad-DAGs futuri biex jiġu mmonitorjati l-aspetti kollha tal-ftehim, b'enfasi speċjali fuq il-kummerċ u l-iżvilupp sostenibbli, jistgħu jikkomplementaw l-isforzi tal-KE biex tippromovi implimentazzjoni aħjar tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles futuri tal-UE. Għaldaqstant, il-KESE jappoġġja din l-estensjoni⁽¹³⁾.

5.2. Id-DAGs huma kisba ewlenija tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles tal-ġenerazzjoni l-ġdida, iżda dawn għandhom jissahħu biex ikunu jistgħu jwettqu b'suċċess il-kompiti ta' monitoraġġ tagħhom, b'mod partikolari dwar it-TSD, fil-ftehimiet ta' kummerċ hieles futuri tal-UE, u lil hinn minn dan. Il-grupp ta' esperti stabbilit mal-Istati Membri dwar it-TSD, u s-CTEO l-ġdid, għandhom ikunu marbuta mill-qrib mal-hidma tad-DAGs, filwaqt li għandhom jiġu stabbiliti strutturi ta' rapportar u skambju. Dan għandu jiġi kkomplementat bi skambju ta' informazzjoni mal-ILO dwar implimentazzjoni tat-TSD relatati max-xogħol. Għal aktar viżibbiltà u segwitu interistituzzjonali, jehtieg li jsir djalogu strutturali bejn id-DAGs tal-UE, il-KE, is-Servizz Ewropew għall-Azzjoni Esterna (SEAE), il-Parlament Ewropew (PE) u l-Istati Membri. Sabiex isir l-aħjar użu mid-djalogu mas-soċjetà ċivili fil-pajjiżi msiehba, il-laqgħat kongunti bejn id-DAGs huma imperattivi u għandhom jiġu inkluzi meta jiġi nnegozjat it-test tal-ftehim. Tabilhaqq, id-DAGs jistgħu jikkontribwixxu

⁽¹¹⁾ Minhabba li s-servizzi jammontaw ukoll għal sehem sinifikanti ta' 34 % fl-esportazzjonijiet ta' prodotti manifatturati. Id-data kollha mill-bażi tad-data dwar il-Kummerċ fil-Valur Miżjud (TiVA), 2016.

⁽¹²⁾ ĠU C 227, 28.6.2018, p. 27.

⁽¹³⁾ ĠU C 159, 10.5.2019, p. 28.

b'mod utli permezz ta' proġetti kongunti u rakkomandazzjonijiet kongunti. Bl-ghadd dejjem jikber ta' ftehimiet ta' kummerċ hieles, u konsegwentement tad-DAGs, hemm hteġġa urġenti li jiġu implimentati soluzzjonijiet sistemici b'rizzorsi xierqa stabbiliti, kemm umani kif ukoll finanzjarji. Ma hemmx soluzzjoni waħda tajba għal kulhadd. Kwalunkwe approċċ ġdid potenzjali, bħar-reġjonalizzazzjoni tad-DAGs, se jkollu jiggarrantixxi l-funzjonament effettiv tagħhom biex jiġu indirizzati l-isfidi fl-implimentazzjoni tal-ftehim speċifiku u jiġu involuti d-DAGs stess fit-tfassil tiegħu.

5.3. Il-KESE jilqa' bil-qawwa sensiela ta' sforzi reċenti biex jittejjbu l-implimentazzjoni u l-infurzar tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles. Il-hatra ta' CTEO turi impenn u strategija politiċi ċari. Dan għandu jirriżulta f'implimentazzjoni u infurzar aktar effettivi tal-elementi kollha tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles, u fit-tishih tar-rwol tas-soċjetà ċivili għall-implimentazzjoni tal-ftehimiet, inkluż billi tressaq l-ilmenti. Id-dokument informali reċenti tal-ministri kummerċjali Franciżi u Netherlandiżi⁽¹⁴⁾ huwa inizzjattiva milqugħa tajjeb biex jitnieda dibattitu ġdid dwar kif għandu jiġi żgurat li l-kapitoli tat-TSD jissodisfaw bis-shih l-impenji legalment vinkolanti tagħhom. Dan id-dibattitu jehtieġ li jagħti l-istess importanza lill-istandards ambjentali u tax-xogħol fuq l-aġenda ta' implimentazzjoni u infurzar. Filwaqt li jirrifletti r-relazzjoni unika tagħhom, l-abbozz tat-test tal-UE għal ftehim kummerċjali futur tar-Renju Unit jistabbilixxi perkors ġdid biex ipogġi quddiem nett il-kundizzjonijiet ekwivalenti ta' kompetizzjoni u s-sostenibbiltà, u b'mod partikolari, għal kwalunkwe ksur, japplika l-mekkanizmu ġenerali għas-soluzzjoni tat-tilwim b'aċċess għal rimedji⁽¹⁵⁾. Il-fatt li r-rispett għall-ftehim ta' Pariġi jsir element essenzjali għall-ftehimiet kummerċjali komprensivi kollha futuri, kif imħabbar fil-Komunikazzjoni dwar il-Patt Ekoloġiku⁽¹⁶⁾, huwa pass pożittiv li għandu jiġi estiż biex jiġu inklużi wkoll ir-rispett u l-implimentazzjoni tal-Konvenzjonijiet fundamentali u aġġornati tal-ILO li rratifikaw l-Istati Membri kollha tal-UE. F'konformità mal-inizzjattiva l-ġdida tagħha, l-ILO għandha tkun involuta fil-monitoraġġ tal-implimentazzjoni tal-Konvenzjonijiet tal-ILO fil-ftehimiet ta' kummerċ hieles, peress li hija rikonoxxuta fil-livell internazzjonali, biex timmonitorja, tassisti, tinvestiga l-ksur u tipproponi soluzzjonijiet.

5.4. Bosta snin wara li ġew konklużi l-ftehimiet ta' kummerċ hieles, għadna naraw nuqqas ta' progress fil-konformità mal-impenji tat-TSD f'xi pajjiżi msieħba. F'Diċembru 2018, l-UE talbet għat-twaqqif ta' Bord ta' Esperti biex iwettaq inkjesta dwar it-tilwima bejn l-UE u l-Korea dwar id-drittijiet tal-haddiema, b'mod partikolari n-nuqqas ta' ratifika tal-Konvenzjonijiet fundamentali u aġġornati tal-ILO. Il-KESE jilqa' dan l-ewwel użu li qatt sar tal-proċeduri għas-soluzzjoni tat-tilwim relatat mat-TSD⁽¹⁷⁾; jiddispaċih biss dwar it-tul tal-proċedura fid-dawl tal-fatt li l-ftehim ġie rratifikat tmien snin ilu. Għaldaqstant, il-KESE rakkomanda li jissahħu aktar il-mekkanizmi tal-monitoraġġ tas-soċjetà ċivili billi dawn jithallew "[i]wasslu għat-tnedija b'mod indipendenti ta' investigazzjonijiet fir-rigward tal-ksur ta' impenji ċari tat-TSD"⁽¹⁸⁾. Sfortunatament, il-kamp ta' applikazzjoni tal-bord ma kienx jinkludi diversi dispożizzjonijiet u ksur leġislattivi addizzjonali tad-dritt tal-libertà ta' assoċjazzjoni, li l-ILO talbet lill-Korea biex tirratifika⁽¹⁹⁾. Il-preżentazzjoni orali tal-atturi tas-soċjetà ċivili, lil hinn mis-sottomissjonijiet amicus curiae bil-miktub, għandha tiffirma parti integrali mis-seduta ta' smieġ tal-bord. L-eżitu tar-rapport tal-bord u l-impatt vinkolanti tiegħu għadhom iridu jiġu eżaminati, peress li l-kapitoli attwali tat-TSD m'għandhomx għodod ta' infurzar b'kopertura usa'. F'dan ir-rigward, il-KESE jitlob li jsir progress b'sahħtu fir-rieżami tas-CETA tal-eżegwibbiltà effettiva tad-dispożizzjonijiet dwar il-haddiema u l-ambjent⁽²⁰⁾. Il-proċess ta' rieżami għandu jinvolti u jikkonsulta mill-qrib id-DAGs taż-żewġ partijiet⁽²¹⁾.

5.5. Il-ftehimiet ta' kummerċ hieles joffru potenzjal konsiderevoli għall-esportazzjonijiet tal-UE fil-prodotti agrikoli filwaqt li l-GIs iżidu l-kompetittività tal-produtturi agroalimentari tal-UE kemm fi hdan l-UE kif ukoll barra minnha. B'importazzjonijiet u esportazzjonijiet ikkombinati ta' EUR 254 biljun fl-2018, l-UE hija n-negozjant ewlieni dinji fil-prodotti agroalimentari⁽²²⁾. Filwaqt li l-kummerċ agroalimentari ta' spiss jiġi skrutinizzat hafna matul in-negozjati,

⁽¹⁴⁾ Ara nota 5 f'qiegħ il-paġna.

⁽¹⁵⁾ L-abbozz tat-test tal-ftehim dwar is-Shubija l-Ġdida mar-Renju Unit, 18 ta' Marzu 2020.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

⁽¹⁷⁾ Jiehu nota ta' żewġ soluzzjonijiet għat-tilwim li tnedew fl-2019, b'mod partikolari mal-Ukraina u l-Unjoni Doganali tal-Afrika t'Isfel, skont il-mekkanizmu ġenerali għas-soluzzjoni tat-tilwim tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles.

⁽¹⁸⁾ GU C 227, 28.6.2018, p. 27.

⁽¹⁹⁾ Amicus curiae għall-attenzjoni tal-Bord ta' Esperti li jivvaluta l-aderenza tar-Repubblika tal-Korea mal-kapitolu tas-sostenibbiltà, Jannar 2020.

⁽²⁰⁾ Ara n-nota 4 f'qiegħ il-paġna.

⁽²¹⁾ Dikjarazzjoni Kongunta tad-DAGs tal-UE u l-Kanada, Novembru 2019.

⁽²²⁾ Agri-food trade in 2018 (Il-kummerċ agroalimentari fl-2018 — mhux disponibbli bil-Malti), DĠ Agrikoltura u Żvilupp Rurali, 2019.

l-implimentazzjoni tad-dispożizzjonijiet tidher li m'għandhiex għanijiet ambizzjużi. It-traċċabbiltà tal-prodotti u l-kapaċità li jinfurzwaw il-prinċipju ta' prekawżjoni huma essenzjali biex jiġi żgurat li jkun hemm ikel ta' kwalità tajba u provvista sigura kemm f'termini ta' kwantità, kif ukoll ta' kwalità. Il-monitoraġġ effiċjenti tal-Istandards Sanitarji u Fitosanitarji (SPS) jitlob li jsiru spezzjonijiet b'riżorsi xierqa.

5.6. Minkejja l-opportunitajiet sinifikanti għall-kumpaniji, għad m'hemmx sensibilizzazzjoni dwar il-benefiċċji tal-ftehimiet ta' kummerċ hieles, b'mod partikolari l-ewwel ftit snin tal-implimentazzjoni tagħhom. Il-KE u l-Istati Membri għandhom jippromovu l-ftehimiet, f'kooperazzjoni mal-komunità kummerċjali tal-UE fil-lingwi nazzjonali rispettivi tagħhom fost l-esportaturi potenzjali biex jiġu eliminati d-diskrepanzi fl-għarfien, b'mod partikolari fost l-SMEs. L-azzjoni tista' tinkludi l-iżvilupp ta' pjani ta' azzjoni nazzjonali għall-implimentazzjoni għal kull ftehim ta' kummerċ hieles qabel ma jidhol fis-sehħ.

5.7. Bħala benefiċjarji diretti mill-iffrankar tad-dazji, l-importaturi fil-pajjiżi msiehba kummerċjali huma atturi ewlenin fl-użu tal-preferenzi tariffarji skont ftehim ta' kummerċ hieles. Dawn għandhom jitqiesu fi kwalunkwe sforz tal-UE biex iżżid il-PUR għall-esportazzjonijiet tagħha. L-attivitajiet ta' sensibilizzazzjoni jistgħu jinkludu seminars dwar l-opportunitajiet offruti mill-ftehim ta' kummerċ hieles rispettiv u dwar kif wiehed għandu japplika għal preferenzi tariffarji. Is-sensibilizzazzjoni tal-UE fil-pajjiżi msiehba fil-ftehim ta' kummerċ hieles għandha titwettagħ f'kooperazzjoni mill-qrib bejn id-delegazzjonijiet tal-UE, ir-rappreżentanti nazzjonali u r-rappreżentanti tan-negozju, inklużi l-kmamar tal-kummerċ.

5.8. Is-servizzi jikkostitwixxu volum kbir mid-dispożizzjonijiet moderni tal-ftehim ta' kummerċ hieles, iżda l-vantaġġi tagħhom huma diffiċli aktar biex jinqraw mit-tnaqqis fit-tariffi. Hawnhekk, it-trasparenza dwar ir-rekwiżiti regolatorji fis-swieq terzi hija essenzjali biex jiġi ffaċilitat il-kummerċ. Il-fużjoni li jmiss tal-Baži tad-Data dwar l-Aċċess għas-Suq tal-UE u l-Helpdesk Kummerċjali tipprovdi opportunità biex ma jiġux koperti biss il-prodotti, iżda anke s-servizzi b'mod konsistenti. Portal ġdid għandu jipprovdi informazzjoni dwar l-aċċess għas-suq u r-restrizzjonijiet tiegħu skont il-mod ta' provvista għal kull Kodiċi CPC⁽²³⁾, kif ukoll informazzjoni dwar id-dokumentazzjoni, iċ-ċertifikazzjoni, il-liċenzjar, l-ittejtjar u rekwiżiti oħra skont is-settur. Barra minn hekk, gwida għall-esportaturi u l-investituri tas-servizzi Ewropej għall-aktar imsiehba kummerċjali preferenzjali importanti tal-UE għas-servizzi, bħall-Ġappun jew il-Kanada, tista' tkun ta' għajjnuna.

5.9. L-UE hija l-aktar suq tal-akkwist pubbliku miftuħ fid-dinja u l-ftehimiet ta' kummerċ hieles jipprovdu regoli komprensivi u opportunitajiet sinifikanti ta' aċċess għas-suq tal-akkwist għall-kumpaniji Ewropej fil-pajjiżi msiehba. Madankollu, hemm nuqqas ta' trasparenza u nuqqas ta' miżuri koerenti biex jiġu integrati l-klawżoli tax-xogħol fl-ikkuntrattar, il-politiki u l-prattiki pubbliċi⁽²⁴⁾, li għandhom jiġu riflessi fil-ftehimiet ta' kummerċ hieles. Il-pubblikazzjoni tal-offerti tal-pajjiżi terzi f'taqsimha ddedikata tal-baži tad-data tal-Offerti Elettronici ta' Kuljum tal-UE ttejjeb bil-bosta l-kapaċità tal-kumpaniji Ewropej ta' kull daqs biex jibbenefikaw mill-kapitolu tal-akkwist. Barra minn hekk, għodda ta' traduzzjoni awtomatika speċjalizzata fil-lingwi kollha tal-UE għall-offerti pubbliċi tista' tgħin biex jingħeleb l-ostakolu tal-lingwa.

5.10. Biex jibbenefikaw minn dazji preferenzjali skont il-ftehim ta' kummerċ hieles, il-prodotti għandhom jikkonformaw mar-regoli tal-orijini (ROOs). It-tnaqqis tal-ispiza amministrattiva li tirriżulta mill-applikazzjoni tat-tariffi preferenzjali jehtieg li jitqies bħala fattur ewleni biex tiżded il-PUR, b'mod partikolari għal tranżazzjonijiet ta' valur baxx. Is-semplifikazzjoni u l-armonizzazzjoni tal-ROOs bejn ftehimiet ta' kummerċ hieles differenti jistgħu jkunu kruċjali f'dan ir-rigward. Barra minn hekk, l-approċċ il-ġdid għall-verifika tal-orijini li ġie miftiehem fil-ftehimiet ta' kummerċ hieles mal-Kanada u l-Ġappun, bl-awtorità tal-importazzjoni tiddetermina jekk il-prodotti jissodisfawx ir-rekwiżiti ta' orijini, jista' de facto jirrikjedi lill-esportatur jitransferixxi data kummerċjalment sensitiva.

5.11. Il-kapitolu tal-investment fil-ftehimiet ta' kummerċ hieles jipprovdu ċertezza legali għal Investment Dirett Barrani (FDI) eżoġenu u endoġenu u jneħhu l-ostakoli għall-investment. Il-kumpaniji Ewropej huma l-mexxejja fir-rigward tal-provvista ta' investimenti sostenibbli u fit-tul fuq livell globali. Madankollu, li wiehed jattira dawn l-investimenti għadha sfida. Il-Pjan ta' Investment Estern (PIE) tal-UE, li jiffoka fuq l-iżvilupp sostenibbli, l-impjiegi u t-tkabbir, huwa pass promettenti f'dan ir-rigward, iżda huwa limitat iżżejjed geografikament, tematikament u f'termini ta' finanzjament disponibbli. L-UE tista' tappoġġja din l-istrateġija billi tagħti prijorità politika lill-kwistjonijiet relatati mal-investment sostenibbli rilevanti matul żjarat uffiċjali, laqgħat u missjonijiet ta' livell għoli f'dawn il-pajjiżi, f'koordinazzjoni mal-Istati Membri tagħha u l-komunità tan-negozju tal-UE.

⁽²³⁾ Kodiċi tal-Klassifikazzjoni tal-Prodotti Ċentrali skont il-lista tal-klassifikazzjoni settorjali tas-servizzi tad-WTO.

⁽²⁴⁾ Stharriġ Ġenerali tal-ILO 2008, Labour clauses in public contracts. Integrating the social dimension into procurement policies and practices (Klawżoli tax-xogħol fil-kuntratti pubbliċi. L-integrazzjoni tad-dimensjoni soċjali fil-politiki u l-prattiki tal-akkwist — mhux disponibbli bil-Malti).

5.12. Il-kumpaniji Ewropej li joperaw fil-pajjiżi terzi huma xpruni u infurzaturi ewlenin tal-Imġiba Responsabbli fin-Negozju (RBC). Il-KESE jinnota li d-dispożizzjonijiet dwar ir-responsabbiltajiet tan-negozju fil-ftehimiet kummerċjali u ta' investiment qed jiżdiedu u qed imorru f'diversi direzzjonijiet ⁽²⁵⁾. Filwaqt li l-kumpaniji Ewropej huma mexxejja dinjija f'dan il-qasam, l-UE tinsab f'pożizzjoni unika biex tiehu t-tmexxija fir-rigward tad-diligenza dovuta; b'konsegwenza ta' dan, il-KESE jilqa' l-fatt li l-KE qed issegwi r-rakkomandazzjoni tiegħu biex tipproponi leġislazzjoni tal-UE f'dan il-qasam ⁽²⁶⁾.

Brussell, is-16 ta' Lulju 2020.

Luca JAHIER
Il-President
tal-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew

⁽²⁵⁾ "Business Responsibilities and Investment Treaties" (Ir-Responsabbiltajiet tan-Negozju u t-Trattati dwar l-Investiment – mhux disponibbli bil-Malti), Dokument ta' diskussjoni mis-Segretarjat tal-OECD, Jannar 2020.

⁽²⁶⁾ ĠU C 47, 11.2.2020, p. 38.